

de Cartagena, aquells que á l'any 73 van alsarse contra en Pi y avuy lo felicitan, lo dia que 'ls federals de Alcoy van sellar lo pacte ab la sanch del republicà Albons, lo dia que 'l senyor Anrich, ministre d' en Pi y Margall, va anar á ser ministre de don Cárlos, aquell dia varem dir lo que dihém avuy respecte á la autonomia y al pacte: «—Aquestos manaments s' enclouhen en dos: Estella y Cartagena.»

**

En primer lloch nos alegrém de que afirmi que SERÁ SEMPRE republicana y democrata. (Pre-nemne nota, que pot ser en lo transcurs de nostra amigable polémica nos convinga referirli que es democrata.)

Tocant á la rahons que alega per haber deixat de ser federal, y partint del principi de donar-li tota la rahó que vulga respecte al cantonalisme, ¿justificaria may la conducta de uns quants, encara que fos equivocada, per deixar de ser bonas las ideas que fins allí ho habian sigut?

¿Eran las personas que figuravan alashoras en lo partit federal lo que defensava La Campana, ó eran las ideas?

**

Respecte al segon punt, ó siga al assassinat del senyor Albons, arcalde de Alcoy, es precís fer un xich de historia.

Llegim en los diaris d' aquell temps, que en dita població va organisarse una pacífica manifestació de obrers, demanant lo que estava en son perfecte dret de petició, que era un rebaix de horas de treball y un augment de salari.

Rebé l' arcalde la manifestació desde un balcó de Casa de la Ciutat, y com pe 'ls manifestants se l lensés algun viva que no agradés prou al senyor Albons, aquest se tregué un rewólver y dispará contra las massas de obrers. Un cobrador de contribucions qu' estava al seu costat imitá l' exemple del arcalde, y 'ls disparos causaren un mort y dos ferits.

Aixó fou l' espurna que produhí lo desastre. ¿No recorda La Campana lo que passá, per un insult méno grave, ab lo general Bassa á Barcelona?

¿Y per aixó, QUE NO FOU FET PER CAP PARTIT, deixá La Campana de ser federal?

**

La Campana també fa argument del ex-ministre Anrich. ¿Es dir que perque un carlista traydor, fingintse federal, lográ escalar un alt puesto en temps de agitació política, ne dedueix ser dolenta la federació?

¿Vaya una llógica la de La Campana! Perque una ciutat intenta fer federació de distint modo del que La Campana creya convenient; perque la multitud matá á un individu que dispará contra ella, causant tres víctimas; perque en un partit surt un traydor que s' hi ha introduhit, ella ne dedueix que no 's deu ser federal.

¿Altres deuen haber sigut los motius que han fet fugir á La Campana del camp federal!

Los que alega son tan petits, que francament, se perden de vista. Nosaltres l' hi donaríam bola negra, pero ja que sembla vol esser sincera, franca, etc., fassins lo favor de dirnos ¿PERQUE JA NO ES FEDERAL?

**

Y deixém aquest assumpto y entrém en lo fondo de la polémica que motiva aquestas ratllas.

Diu La Campana en son article, que desafia al home més enamorat de las teorías á que probi que 'l sistema de l' AUTONOMIA y 'l PACTE siga realizable.

¿Qué hi ha més bonich que 'l gran principi de l' AUTONOMIA!

¿Qué més preciós, digne y lliberal, que l' home siga autónomo?

¿Qué vol dir autónomo?

Vol dir libre, atribució de regirse per propias lleis; con l' etimología de la mateixa paraula ho expresa: autónomo, dels mots grechs: autos (me) y nomos (lleis). Llibertat de governarse per lleis fetas per un mateix.

**

¿Sembla á la Campana que l' autonomia es realizable? Es que deu fer lo pagés. Avuy tothom clama contra l' absorció dels

centros, y en primer lloch de aquest Madrid, que deu tenir las butxacas foradadas, perque may se l' hi acaban de omplir. Tothom vol la descentralisació, donchs tothom vol l' autonomia.

Digui la mateixa Campana, ¿no l' hi agrada l' autonomia? ¿estaria gaire contenta si qualsevol altre se cuydés dels negocis d' ella? Segurament que no. Donch més motius tenen los pobles

mentres no ataquí la autonomia y drets dels demés, perque, ja es sabut que la llibertat y 'ls drets del un acaban allí ahont comensan los del altre. Fórmula progressiva y preciosa. ¡Manifestació práctica del gran principi lliberal de l' Autonomia!

**

Quan en ús de la seva autonomia se casan

poble, senyora Campana, ¿no es més que un pas de guiarse á sí mateix? ¿no es més lo contrari ab un exemple? ¿no es més obrissin las portas de totos los prejos y s' abolissen la magistratura, la seguritat pública y tot lo que son lenta com lo papu á las castañas, gent honrada estaria en continuo que la mica de autonomia particu

para esser amants de l' autonomia, puig ab la intervenció sempre engorrosa é impertinent del poder central no fan més que suar sanch y aigua, pagar contribucions y veurers eternament faltadas de camins, carreteras y canals que deurian portar lo benestar relatiu á que tothom te dret, mentres se guanyi las caixaladas.

Cap home,—en lo dret natural,—es mes que un altre y res hi ha que puga obligarlo á res,

dos de ben encatarinats, encara que no tingan més que per menjar, ningú viu més felís que ells. Pero si aquestos dos se casan per la voluntat de sos pares ó tutors y no per la propia, de res serveix que sian ríchs; tot lo forsat cansa; las personas com los pobles no están per sufrir cap jou y... ja pot deduhir conseqüencias.

¿Y tan poch favor vol fer al bon sentit del

ca de seguritat que avui disfrutém Naturalment. Pero no es més que la massa de la que se beneficia medi de sustracción de los recursos dels lladregots y assa que son vulgar dubti.

Després de l' AUTONOMIA hauria l' altre pera l' apor...

ora Campana que no l'hegri ca-
 rse á sí mateix? L'hi demostrarem
 ab un exemple: Figuris que demá
 portas de los presiris y presons
 en la magistratura, las guardias de
 blica y to lo que son á la gent do-
 papu á las criaturas, ¿vritat que la
 a estaria en continuo perill? ¿Eh
 de autonomia particular y altre mi-

de l'Associació trobaria la garantia complerta
 de tots los séus drets, *pactant*.

PACTE, (del llatí: *pactum*) es equivalent á
 contracte ó conveni.

PACTE, donchs, es lo complement de l'
 AUTONOMIA, es la manera de fer práctica la
 vida de las colectivitats.

que ho diga. Desde que tenim ús de rahó que
 l'veyem practicar en la esfera particular ó de
 l'amistat.

Allá van exemples.
 La Campana ha convingut en acceptar una
 polémica ab LA TRAMONTANA; donchs habém
pactat prácticament.

Habém *pactat* discutir l'AUTONOMIA y
 lo PACTE.

la vida particular,—no veyem també practicar
 lo PACTE en diversitat de formas?

Y posém aquí punt per avuy, que 'ns habem
 allargat mes de lo que permet l'espai del pe-
 riódich.

¡Sembla impossible que després de tants anys
 que tenim; que després d'haber llegit y sentit
 alabar, tant y tant, la *Autonomia* y lo *Pacte*,
 tinguem que consagramos en sa defensa!

Ja n'hi ha prou, per ara, senyora Campana.
 Me sembla que ja te molta tela per anar respo-
 nent.

Además insertárem lo suelto que tam-
 bé posem á continuació, puig no podiam
 deixar passar per alt alguna coseta de *La
 Campana* que no perteneixia del tot á la
 polémica:

La Campana de Gracia al acceptar la polémi-
 ca ab nosaltres sobre l'AUTONOMIA y l'PACTE,
 sembla que 's donga vergonya d'anomenar LA
 TRAMONTANA. Pero ab los rodeigs que dona no
 'ns fa sino favor, puig nos diu: un CERT
 periódich, com si no tinguessim nom.

Si, senyora Campana, som un periódich
 CERT ó CERT periódich, com vosté vulga.
 Los certs com á certs; los dubtosos com á dub-
 tosos, com dihen los católichs. Així la mateixa
 Campana 's fa la sentència: si nosaltres som
 CERTS ella será DUBTOSA.

Pitjor per ella.

La Campana nos vol donar una lliçó á pro-
 pòsit d'haberli parodiad una caricatura.

Miri allí ahont posa 'ls peus, no badoqueji,
 que li passa alló de veure una palla en l'ull
 del vehi y no adonarse de la viga en lo propi.
 Aixó li diu un periódich CERT.

No combregan ab rodas de molí los lectors
 de *La Campana* que 'ls hi puga fer creure ser
 un robo artístich, ó una usurpació, com diu
 ella, la última caricatura de LA TRAMONTANA.

Tothom ho va veure que 's tractaba de tor-
 narli la pilota ab las sevas mateixas armas: puig
 avuy se sab ben distingir entre la copia grosse-
 ra y la parodia ó crítica.

LA TRAMONTANA no te cap necessitat de apro-
 piarse caricaturas de ningú, encara que fossen
 del *Punch* de Londres, ni de plagiar l'estátua
 del *Soldat de Maraton* com ha fet un dubtós
 periódich.

Y *La Campana* s'ha callat com un
 mort respecte á n'aquest últim extrem.

Com en lo número de *La Campana*
 que sortí dos dias després que l de LA
 TRAMONTANA en que hi habia l' anterior
 article y suelto, no resava res d'aquestos,
 tornárem á la carga ab lo que segueix:

III

No 'ns sorprengué al veure que *La Campana*
 de Gracia en son últim número callava respecte
 al nostre article de la setmana passada. LA TRAMONTANA
 comensa á cridar-se per los carrers de
 Barcelona quan comensa á enllestir-se lo colega
 ex-federal, y si be es cert que un ab xich de
 bon desitj, queda temps pera insertar un petit
 suelto de atenció, no deixém de reconeixre que
 contra l' AUTONOMIA y l' PACTE los arguments
 serios van escassos, sobre tot si te de combatre
 tals principis algú que com *La Campana* se
 diga demócrata.

Molt deu tenir que barrinar, y celebrarem
 que ho fassi ab cuidado, perque no 'ns ving
 sortint ab exemples y qüentos tan desgrac
 com lo del pá de crostons y l del boig q
 lia tornar al ventre de sa mare... Voldr
 ab peus de plom, com se sol dir. Mil'

Esperant que contesti al nostr
 trestant aném á fernos cárrech
 blicat en l' últim número de
 parla del Pacte.

Després de copiar un p
 altres tants periódichs de

disfrutém tot perillaria?
 sembla á *La Campana*
 honrada no trobaria
 Perill de caure en mans
 vulgars? Sí, no ho
 AUTONOMIA hi ha lo PAC-
 buscaria l' amistat de l'
 y en la gran palanca

Per medi del *Pacte*, (unió, associació) los in-
 dividuos determinan tot quant pugan necessitar
 pera son progrés y benestar; pera la producció,
 la distribució y lo consum; pera tot quant con-
 vinga al foment de sos interessos, morals, inte-
 lectuals y materials.

¿Que l' PACTE no es práctic? Estranyém

La Campana va ferse possibilista; donchs tá-
 citament va *pactar* ab en Castelar y 'ls possibi-
 listas, deixant de *pactar* ab los federalistas.

Quan una persona coutrau amistat ab una
 altra y se ofereixen la casa y serveys recíproca-
 ment, aquestos dos *pactan* en ús de l' *autono-
 mia* que ningú 'ls hi nega, perque la centrali-
 sació no ha pogut arribar tan enllá.

¿Y en lo comers,—cosa més complicada que

güeixen en favor ni en contra de l' Autonomia ni 'l Pacte, encare que hi fassen referencia, diu ella també a tall de qüento y com qui encerta una sentència :

«Hi havia un maníatich que 's queixava de ser al mon, dihent: —A mi m' han fet neixe sense demanarmen consentiment. Jo soch autónomo, y no 'm conformo ab la existencia. —Y donchs qué desitja? l' hi preguntava 'l director del manicomi. —Que 'm tornin al ventre de la meva mare.» Aixís també, 'ls que no admeten l' existencia de la nació tal com está constituída, y volen desfer lo que se ha anat fent á través dels sigles, demanan un impossible tant gran, com lo del pobre boig que volia tornar al ventre de la seva mare.»

¿Qué 'ls hi sembla l' agudesa de La Campana buscant arguments per combatre 'l Pacte? Lo qüento del boig no passa de bojeria, y ab lo que ella hi anyadeix com á comentari, diu que ES DEMANAR UN IMPOSSIBLE VOLER DESFER LO QUE S' HA ANAT FENT A TRAVÉS DELS SIGLES.

De modo que, segons La Campana, aquells lliberals que á Cádiz proclamavan lo sistema constitucional en 1812, demanavan un impossible, perque tenian que tirar á terra una obra de sigles; la monarquia absoluta. Y segons aquesta mateixa teoria, los republicans, aspirant á modificar lo que s' ha anat fent á TRAVÉS DELS SIGLES, DEMANAN UN IMPOSSIBLE TAN GRAN COM LO DEL POBRE BOIG QUE VOLIA TORNAR AL VENTRE DE LA SEVA MARE.

¡Bonas ideas sustentadas per un periódich que diu que ha sigut y QUE SERÁ SEMPRE republica y democrática! ¡Senyora Campana, no fassi etzegalladas! Que aixó ho digués un moderat, un absolutista, un carcunda, encara passi; ¡pero vosté! ¿no veu que aixó es donar per tota rahó aquell argument tan gastat pe 'ls reaccionaris de tota mena, de que aixís ho hem trobat y aixís ho hem de deixar?

Recordis que diu que ha sigut y SERÁ SEMPRE republicana y demócrata, y las comparacions que fa tenen tan de demócrata com nosaltres de xinos. ¡Pobre Progrés! ¡Qui t' ho havia de dir que un setmanari que se las pega de avansat clavés una puntada de peu en lo que constitueix la teva essencia!

¡Oh felicitat! Ja s' ha acabat, segons La Campana, la lluyta gegantina del mon nou contra 'l mon vell ó, com si diguessim, del progrés contra 'l retrocés, de la revolució contra la reacció. ¡Ja estém prou bé! ¡Ja estém prou bé! ¡Non plus ultra! La Campana ho ha dit.

Y al capdevall vingué el parto de los montes, publicant La Campana en lo número del dissapte passat lo suelto que, com tot lo d' ella, copiem íntegrament :

«Ja 'ns ho pensavam : aquell cert periódich de que 'ls parlavam fa quinze dias, y al qual no anomeném per no servirli de prospecte, ha omplert més de mitj número ocupantse de la Campana, de l' autonomia y 'l pacte, en una forma tan desgallixada, que si ho arriba á llegir en Pi y Margall, y aixó que es un home molt fret, cau en basca.

Per lo tant no esperi pas que l' hi doném gust, seguint una polémica que no ha de tenir més resultat que omplir un espay que nosaltres necessitem per qüestions més interessants.

En una paraula: rompém lo pacte y volém conservar la nostra autonomia, á fi de que ell puga conservar la auto-seva.»

IV AL PÚBLICH

hón. Vol. lle s; cor han vist los lectores de LA TRAMONTANA. hõ presspana de Gracia, després de llensar (m... y m tothom que volgués probar que 'l per lley fetas) Autonomia y 'l Pacte era realisa- de comprometers formalment á se- mica que ella havia provocat, si nava al grá, surt ara ab lo mal- sembl o que acabém de copiar, desdint- mia o es realisa, havia dit, y tocant la més ver- Avuy tothom c

gonyosa de las retiradas que jamay s' haja pogut veure en lo terreno del periodismo.

Ab la major frescura del mon diu que trenca lo pacte que havia fet de discutir, y que vol conservar la seva autonomia. No serem nosaltres, molt més lliberals práctichs que ella, qui l' hi neguém lo perfecte dret en que está de fer lo que tinga per convenient; pero tampoch podrá negar que tot aquell que ta un Pacte, que contrau un compromís, y 'l trenca avans de cumplirlo, sens just motiu ni donar verdaderas rahons, tothom do te quan ménos per INFORMAL.... Y ara vosté mateixa apliquis la conseqüencia, senyora Campana.

No 's crega tampoch que la conducta de la Campana 'ns haje estranyat. Res d' aixó.

En nostre primer article aceptant lo desafío per ella llensat, ja deyam que no voliam comensar la polémica sens que ella préviament assentís en discutir, puig ja ho sabiam de sobras que es dels que tiran la pedra y amagan la má, ó, lo que es lo mateix, que l' hi agrada parlar com un papa infalible desde sa cátedra, y quan es invitada á discutir fa 'l sort.

¿Y saben per qué no hem cregut ni creyém á la Campana d' avuy capassa de sostenir una discussió seria y rahonada?

Molt senzill. Ningú pot donar sino de lo que te, diu lo més gràtich dels refrans. Per aixó la Campana no pot discutir cap idea avansada.

Nascuda en temps de revolució y debent sa vida á las barricadas del any 70 y sa popularitat á las ideas revolucionarias sustentadas en sos primers temps, ara, QUE JA NO ES FEDERAL segons confessió propia, ni demócrata per sos fets, la Campana, donchs, que ja ha renegat de tot lo que l' hi ha donat nom, te de posar tot lo seu cuydado, tot lo seu talent, en semblar aparentment lo que no es, en halagar las conviccions democráticas del poble, que la sosté no coneixentla encara prou, y per aixó no pot discutir ab un periódich més avansat y més democrátich que ella, perque aquet no tiri de la manta y fassi ensenyar las orellas á la Campana.

Y no 's crega que lo que dihém es exagerat. La mateixa Campana ho confessa. No anomena LA TRAMONTANA, ab la qual discuteix, diu que per no servirli de prospecte. ¿No demostra ben clar ab aixó que no voldria que LA TRAMONTANA se comprés, que tem que se llegeixi?

Y te molta rahó. Nosaltres l' hi habém dit algunas veritats que no pot desfer y per aixó calla, l' hi hem ensenyat negacions del esperit democrátich insertadas en sas columnas, y aixó á la Campana l' hi treu molt de compte que no sia llegit per sos lectores, puig que de altre modo las ideas d' ella, ó sia la venta de números, podrian sofrir un daltabaix.

Ab aixó ja veuhem si coneixiam á la Campana quan avans de comensar la polémica ja creyam que no discutiria, á pesar de provocar ella la discussió.

No tingué prou valor per escusarse de la polémica y l' acceptá. Pero ha vingut lo primer article doctrinal, lo primer punt ahont tot just comensavam á definir l' Autonomia y 'l Pacte per entrar luego en sas aplicaciones á la vida dels pobles, ó siga á probar á la Campana que 'l sistema es realizable; y ella, á pesar de haber sostingut que MAY FUIG LO COS, escorra 'l bulto ab lo suelto últimament copiat.

¿Y quinas rahons alega per no seguir la discussió? Diu que perque 'ns ocupém de la Campana, de l' Autonomia y del Pacte en una forma desgallixada.

¿Qué tal la rahó?—Digne de la Campana. Desgallixat vol dir desarreglat, desalinyat, fet de un modo raquílich, etc.

¿Es possible creure que la Campana hagués deixat de contestar si hõ haguessem fet tan mal? ¡No haguera agafat pocas infulas per dirnosen quatre de frescas y donar un cop d' efecte!

Pero aixó es lo que no ha pogut fer, y essentli impossible entaular una polémica de tonterias, no poguentse lluhir parlant, ha tractat de lluhirse donant la callada per resposta, sortint ab un estirabot y callant lo nom del periódich, per evitar que 's jutjés sentint las duas parts.

¿Eh, quin modo de obrar més democrátich? Donchs aqueixa es la democracia de la Campana. Primer jo, després jo, y sempre jo. Y 'l orgull devant de tot.

Per lo demés, tenim que dir al polemista-collega-fugidor, que nosaltres no necessitem que 'ns serveixi de prospecte, perque no 'ns habém pas proposat fer negoci, sino ser decidits pro-

pagadors de las ideas mes avansadas de Progrés y de Justicia. A tal fi supeditém nostra conducta; y may se veurá á LA TRAMONTANA seguir segament á cap partit polítich ni ménos á cap personalitat política. — Varem preguntar á la Campana si 's feya ferma en lo desafío tirat á volar en l' article que motivá la polémica, y contestá lo colega anti-pactista dihent que feyam mal en suposar altre cosa. ¿Es aixó buscar un anunci, demanar que 'ns serveixin de prospecte?... Segurament ningú ho apreciará aixís. A nostre entendre la Campana no ha fet més que ensenyar l' orella, perque no 'ns volia servir de prospecte, senta ben clar que temia 'l resultat de la pacífica lluyta y no volia ab la seva derrota ajudar á arrelar LA TRAMONTANA. Ja ho habém dit: ni l' hi necessitem l' anunci, ni l' hi enviejém lo procediment.

Avans de acabar lo present número, volém fer constar un parell dels arguments de que 's val la Campana de Gracia per parlar en contra de l' Autonomia y 'l Pacte.

En l' article que motivá la estroncada polémica, deya, parlant del Pacte:

«Tots som espanyols, diuhem los pactistas. Ningú se separaria de la nació.

Llavors ¿á qué vé fer un ensaig tan perillós? ¿Quina necessitat ne tenim?

Escoltin un exemple:

Si 's presentava un home que agafant un pa comensés per dir:— Aquesta crosta es estrafeta; aquests crostons no son simétrichs; aquest pa s' ha de fer millor: vaig á esmicolarlo, vaig á ferne engrunas, y després ab aygua tornaré á pastarlo, ¿qué dirian?

Donchs lo mateix ha de succehir ab la patria; aquesta está feta, y la qüestió no es pas de desferla per tornarla á fer.

De las engrunas del pa no 'n pot sortir pasta, sino sopas.

De una patria esmicolada, ja no 'n pot tornar á sortir cap més patria, sino la guerra, la divergencia, 'l caos.»

¿Qué 'ls sembla? ¿poden escriurers disbarats més garrafals? ¿qué vol dir aqueixa comparació de crostons simétrichs, crostas estrafetas y tornar á fer lo pa d' engrunas y aygua? ¿Quina aplicació, semblansa, analogia ni identitat de cap mena te aixó ab lo de pacte, autonomia, unitat, ni res de política?

La Campana ha tret aquí un exemple tan xavacá com aquell dels católichs que diu : «que aixís com un arbre que te tres branca no més es un arbre perque no més té una soca, aixís mateix la Santíssima Trinitat tenint tres personas no més ne té una.» — Y si no pega pósahi cola.

Y en lo mateix article en que tals exemples s' hi llegeixen, diu també la Campana:

«Y si jo pacto avuy, y 'l pacte no m' obliga més que á mi ¿cóm s' ho arreglarán los meus fills? Haurán de renovar lo pacte aixís que vagin cumplint l' edat? Donchs digan llavors que 'l home ha vingut al mon no per treballar y gosar de la llibertat social, sino per pactar. ¿Per quin fi es criat l' home? Per pactar, dirá la doctrina pactista.

¿S' ha vist res més absurdo?»

Si, molt més; s' ha vist l' article de la Campana de Gracia.

Aqueix es lo modo que te de discutir ideas lo democrátich colega ex-federal.

Ab aquest sistema es molt just que 's trobi desgallixat tot lo que siga parlar de ideas en tota la seva pureza, discutir principis apartantse de personalitats, en una paraula, no fer la bogadera, com s' acostuma tot sovint en las polémicas que omplan las columnas de nostres periódichs, convertintlas en una crónica de safreig y evitant molts cops que siga una vritat que de la discussió 'n surti la llum.

La Campana necessita poder escriure arguments com los copiats per defensarse, y veient que LA TRAMONTANA se cuydava de ridiculisar aquets campanuts arguments, ha dit apaga y vámonos, y ha fet molt bé per impedir lo posarse més en evidencia. A lo ménos aixís qui no més hagi llegit á n' ella no sabrá qui te rahó, puig s' ha guardat molt bé de deixar traslluhir cap de las ideas sustentadas per LA TRAMONTANA.

Ara 'l públich será lo verdader jutje. ¿Qué va que la Campana no apela á 'n aquest tribunal?

La Campana callará, que es lo que l' hi treu més compte, y seguirá lo seu cómodo sistema de tirar la pedra y amagar la má. —LL.—